

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 8 (2018)

8ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και
Θρησκευμάτων

8^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ

Ιδεολογικές – Πολιτικές – Ψυχολογικές – Παιδαγωγικές
Προϋποθέσεις Εκπαίδευσης Χαρισματικών Ατόμων

ΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ
ISSN: 2529-1157

Σε Συνεργασία με την Ένωση Ελλήνων Φυσικών και την
Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ DIVANICARAVEL
14-17 Ιουνίου 2018

**Χαρισματικές προσωπικότητες στον 20ο και 21ο
αιώνα**

Αθηνά Μπερή

doi: [10.12681/edusc.2718](https://doi.org/10.12681/edusc.2718)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπερή Α. (2020). Χαρισματικές προσωπικότητες στον 20ο και 21ο αιώνα. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 735–745. <https://doi.org/10.12681/edusc.2718>

Χαρισματικές προσωπικότητες στον 20^ο και 21^ο αιώνα
Μπερή Αθηνά- Καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής
taniaberi75@gmail.com

Περίληψη

Ο 20^{ος} αιώνας μαζί με τον 21^ο, κατατάσσονται στις ιστορικές περιόδους των ραγδαίων εξελίξεων στην επιστήμη, στην τέχνη και στη διακίνηση ιδεών, καθώς και από την παρουσία μεγάλων χαρισματικών προσωπικοτήτων στις επιστήμες, στον πολιτισμό και στην πολιτική.

Στην εργασία μας θα αναλύσουμε μοντέλα και θεωρίες για τη χαρισματικότητα, θα προσπαθήσουμε να προσδιορίσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας χαρισματικής προσωπικότητας, αλλά και την αλληλεπίδραση αυτής με το κοινωνικό σύνολο. Θα αναφερθούμε ενδεικτικά σε τρεις κατηγορίες χαρισματικών προσωπικοτήτων, ενός χαρισματικού ηγέτη, ενός χαρισματικού επιστήμονα και ενός χαρισματικού καλλιτέχνη, που με τις ξεχωριστές διαδρομές τους σημάδεψαν την σύγχρονη ιστορία.

Μελετώντας τη ζωή και το έργο τους θα αναδείξουμε την συνεισφορά και την προσφορά των χαρισματικών προσωπικοτήτων στον σύγχρονο κόσμο. Τρεις τελείως διαφορετικές προσωπικότητες, με κοινή αφετηρία την αγάπη για τον συνάνθρωπο και το «κοινό καλό». Διαπιστώνουμε στα παραδείγματα των περιπτώσεων μας πως η χαρισματικότητα αναπτύχθηκε συγκυριακά και με την προσωπική πρωτοβουλία. Τα εκπαιδευτικά συστήματα της εποχής τους, όχι μόνο δεν τους εντόπισαν και δεν τους βοήθησαν να αναδειχθούν, αλλά και στις περισσότερες των περιπτώσεων, τους δημιούργησαν πολλά εμπόδια.

Σε αρκετές ανεπτυγμένες χώρες υπάρχουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για χαρισματικά άτομα, όμως στις περισσότερες χώρες τα εκπαιδευτικά συστήματα «αδιαφορούν» για τους χαρισματικούς μαθητές. Συμπερασματικά αναφέρουμε πως είναι επιτακτική η ανάγκη στις σύγχρονες κοινωνίες να εντοπιστούν οι χαρισματικοί άνθρωποι, από εξειδικευμένους επιστήμονες της εκπαίδευσης και να λάβουν την ειδική εκπαίδευση και καθοδήγηση που χρειάζονται. Γιατί οι χαρισματικοί μαθητές είναι άνθρωποι με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και χρήζουν διαφορετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών, έτσι ώστε να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της ιδιαιτερότητάς τους για τον εαυτό τους αλλά και την κοινωνία μας.

Η χαρισματικότητα υπάρχει και είναι δημοκρατικό δικαίωμα των χαρισματικών μαθητών η πρόσβαση σε ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Είμαστε υπέρμαχοι της ισότητας, αλλά όπως υποστήριξε και ο Αριστοτέλης «Δεν υπάρχει τίποτα πιο άνισο, από την ίση μεταχείριση των άνισων».

Λέξεις-Κλειδιά: Χαρισματικότητα;προσφορά;εντοπισμός;ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα.

Charismatic personalities in the 20th and 21st centuries

Abstract

The 20th century, along with the 21st, are classified in the historical periods of rapid developments in science, art and the movement of ideas, as well as the presence of great charismatic personalities in science, culture and politics.

In our work we will analyze models and theories of charisma, we will try to identify the basic features of a charismatic personality, but also its interaction with the community. We will be referred to three categories of charismatic personalities: a charismatic leader, a charismatic scientist and a charismatic artist who, with their distinctive paths, marked modern history.

Studying their lives and their work will highlight the contribution of charismatic personalities to the modern world. Three completely different personalities, with a common interest for the community and the "common good". In our cases we note that charisma was developed rapidly on a personal initiative. Educational systems of their time did not identify them and did not help them emerge, on the contrary in most of the cases many obstacles were created in their careers.

Several developed countries have special educational programs for charismatic individuals, but in most of the countries, educational systems "do not care" for charismatic students. In conclusion, it is imperative that in modern societies the charismatic people must be identified, by specialized teachers and receive the special education and guidance they need. Charismatic students are people with special educational needs and need different educational programs and services so that they realize the importance of their peculiarity for themselves and for our society.

Charisma exists and charismatic students have the right to gain access to special educational programs. We are advocates of equality, but as Aristotle argued, "There is nothing more unequal than equal treatment of unequal."

Keywords: Charisma; Contribution; Identification; special educational programs.

Εισαγωγή

Κατά τον 20^ο και 21^ο αιώνα τα επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα εξελίχθηκαν θεαματικά και ενσωματώθηκαν στην καθημερινότητα εκατομμυρίων ανθρώπων. Παράλληλα νέες επιστημονικές εξελίξεις άλλαξαν ριζικά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι κατανοούσαν τον κόσμο γύρω τους. Οι μεταβολές αυτές ήταν τόσο θεαματικές ώστε ο 20^{ος} και 21^{ος} αιώνας ονομάστηκαν και αιώνες των «επιστημονικών επαναστάσεων». Πρωτοστάτες των «επανάστασεων» ήταν πάντα χαρισματικοί άνθρωποι. Χαρισματικές προσωπικότητες που βοήθησαν με τις ιδέες τους τις ανθρώπινες κοινωνίες, να τολμήσουν και να εξελιχθούν. Δυστυχώς όμως τα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα «εθελουφλούν» μπροστά στην αναγκαιότητα που επιβάλλει η εποχή μας για εντοπισμό και αξιοποίηση τέτοιων χαρισματικών προσωπικοτήτων. Πόσο διαφορετικός άραγε θα ήταν ο κόσμος μας ,αν αυτοί οι χαρισματικοί άνθρωποι είχαν αναγνωριστεί από το εκάστοτε εκπαιδευτικό σύστημα και αξιοποιηθεί από την αρχή;

Η σχέση των περισσότερων εκπαιδευτικών συστημάτων με την εκπαίδευση των χαρισματικών και ταλαντούχων έχει χαρακτηριστεί ως μια σχέση «αγάπης και μίσους» (Ματσαγκούρας 2008). Ενώ όλοι οι πολίτες εκτιμούν και θαυμάζουν τα εξαιρετικά ευφυή και δημιουργικά άτομα, ταυτόχρονα είναι προσκολλημένοι σε μια διαστρεβλωμένη έννοια της ισότητας, που οδηγεί στην παροχή ίδιων εκπαιδευτικών ευκαιριών στα άτομα αυτά με τις ευκαιρίες που παρέχονται στους τυπικούς μαθητές. Αυτό βέβαια έχει ως αποτέλεσμα εκατοντάδες χαρισματικοί μαθητές από όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης να φοιτούν στις τάξεις τους χωρίς να αναγνωρίζονται οι δυνατότητες τους και φυσικά χωρίς να καλύπτονται οι ανάγκες τους.

Η ανεπάρκεια στην εκπαίδευση τους είναι τόσο μεγάλη που αρκετοί από αυτούς εγκαταλείπουν το σχολείο. Σύμφωνα με τους (Davis και Rinn 1998) το 10-20% από αυτούς που εγκαταλείπουν το Λύκειο ίσως να ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία. Στην παρούσα εργασία επιχειρούμε να καταγράψουμε την αναγκαιότητα και σπουδαιότητα να εντοπιστούν, ώστε να μπορούν να αξιοποιηθούν και να «ανθίσουν», τα χαρισματικά άτομα μέσα από την μελέτη της ζωής και του έργου τριών χαρισματικών προσωπικοτήτων που στιγμάτισαν αλλά και ακόμα επηρεάζουν με τη ζωή και το έργο τους τον 20^ο και 21^ο αιώνα.

Θεωρίες και ορισμοί για την χαρισματικότητα

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες σχετικά με την χαρισματικότητα. Χαρακτηριστικά ο (Renzulli το 1978) πρότεινε το μοντέλο των «τριών δακτυλίων» της χαρισματικότητας το οποίο προσδιορίζει τη χαρισματικότητα ως σύνθεση τριών στοιχείων: της άνω του μετρίου αλλά όχι απαραίτητως εξαιρετική νοητική ικανότητα, τη δημιουργικότητα, και την εμμονή στην επίτευξη του στόχου. Ο (Feldhusen το 1986), πρότεινε ότι υπάρχουν τέσσερα χαρακτηριστικά της χαρισματικότητας: η γενική νοητική δυνατότητα, η θετική αυτό-αντίληψη, το κίνητρο επίτευξης στόχων και τα ειδικά ταλέντα. Άλλες προσεγγίσεις δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στη γνωστική θεωρία. Για παράδειγμα ο Jackson και (Butterfield 1986), υπογράμμισαν το ρόλο της μεταγνώσης στην χαρισματικότητα και ο (Davidson 1986) υποστήριξε ότι η διορατικότητα είναι αναπόσπαστο κομμάτι της χαρισματικότητας. Ο Sternberg R.J (1985) εστίασε στις αναλυτικές, δημιουργικές και πρακτικές πτυχές της χαρισματικότητας. Σε μια σειρά δοκιμασιών που δόθηκαν προκειμένου να αξιολογηθούν οι διανοητικές δεξιότητες σε μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων, προέκυψαν στοιχεία που κατόπιν αναλύθηκαν για να αξιολογήσουν τα δεδομένα που χαρακτηρίζουν την υψηλή νοημοσύνη. Η πιο πρόσφατη ιστορική εξέλιξη ήταν η σαφέστερη διάκριση μεταξύ του ζητήματος των πεδίων, ειδικών ικανοτήτων και του ζητήματος της ποσοτικής διαφοράς. Ο όρος χαρισματικός διατηρεί ακόμα τη σημασία της ποσοτικής διαφοράς, αλλά τώρα είναι γενικευμένος σε ένα ευρύτερο φάσμα πεδίων, με τη νοημοσύνη να αποτελεί μόνο μία ειδική περίπτωση. Αυτό φαίνεται στο έργο κάποιων ψυχολόγων που προσπαθούν να προσδιορίσουν ένα ευρύτερο φάσμα πεδίων ικανότητας. Οι έρευνες αυτές έχουν εντοπίσει κάποια βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των χαρισματικών ατόμων: Την αποκρίνουσα νόηση, δημιουργικότητα, τη διέγερση, την ένταση, την ευαισθησία, την οξυμένη αντίληψη και ενδελέχεια, την τελειομανία (Lovecky, 1986, Moon, Kelly και Feldhusen, 1977, Tourance, 1965). Μπορεί τα χαρισματικά άτομα να μην διακρίνονται από όλα τα γνωρίσματα, χαρακτηρίζονται όμως από κάποια από αυτά. Γνωρίσματα που σίγουρα θα συναντήσουμε σε ένα χαρισματικό ηγέτη που με το όραμα του θα οδηγήσει τη χώρα του στο ασφαλές μονοπάτι της Δημοκρατίας και της Ειρήνης. Τέτοια γνωρίσματα επίσης θα συναντήσουμε σε έναν χαρισματικό επιστήμονα που θα χαράζει νέους

δρόμους στην έρευνα και την επιστήμη. Τέλος τέτοια γνωρίσματα θα εντοπίσουμε και σε έναν χαρισματικό καλλιτέχνη, που θα μαγέψει και θα προβληματίσει με την τέχνη του. (Λεπτοκαρίδης Π., Πανεπιστήμιο Μακεδονίας).

Παρουσίαση και μελέτη χαρισματικών προσωπικοτήτων στον σύγχρονο κόσμο

Ο 20^{ος} αιώνας μαζί με τον 21^ο κατατάσσονται στις ιστορικές περιόδους των ραγδαίων εξελίξεων, στην επιστήμη, στην τέχνη και στην διακίνηση ιδεών καθώς και από την παρουσία μεγάλων χαρισματικών προσωπικοτήτων στις επιστήμες, στον πολιτισμό και στην πολιτική. Τί κοινό έχουν άραγε αυτές οι τρεις ξεχωριστές κατηγορίες προσωπικοτήτων χαρισματικών ανθρώπων;

Τί κοινό έχουν άραγε αυτές οι τρεις ξεχωριστές κατηγορίες προσωπικοτήτων χαρισματικών ανθρώπων;

Η πιο ελκυστική ιδιότητα της ανθρώπινης προσωπικότητας είναι ίσως αυτή του χαρισματικού ηγέτη. Αν και την αναγνωρίζουμε αμέσως, η χαρισματική ηγεσία είναι μάλλον μια ασαφής ακόμη έννοια. Το χάρισμα είναι ένα σημαντικό εργαλείο για να ενώσεις μια ομάδα και να γεννήσεις προσδοκίες, οπότε μπορεί να είναι ανεκτίμητο για κάποιον ο οποίος θέλει να ηγηθεί ενός οργανισμού ή να πείσει άλλους συνανθρώπους του για μια νέα ιδέα.

Ένας χαρισματικός ηγέτης

Στις 20 Οκτωβρίου 1869 γεννιέται στο Παρμπατάρ της βορειοδυτικής Ινδίας από μια οικογένεια ινδουιστών, ο Μοχάντας Καραμτσάντ Γκάντι. Γνωστός ως «Μαχάτμα» (Μεγάλη Ψυχή). Πατέρας ενός ολόκληρου Έθνους, ακτιβιστής, ειρηνιστής και στοχαστής, ο Γκάντι συνέλαβε και εκτέλεσε ιδανικά έναν νέο τρόπο επαναστατικής δράσης: την ονομαζόμενη παθητική αντίσταση. Παρά το γεγονός ότι ο Γκάντι προτάθηκε 5 φορές για το Νόμπελ Ειρήνης, δεν το κέρδισε ποτέ. Τη χρονιά μάλιστα της δολοφονίας του το 1948, το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης δεν δόθηκε σε κανέναν, καθώς «δεν βρέθηκε άξιος εν ζωή υποψήφιος».

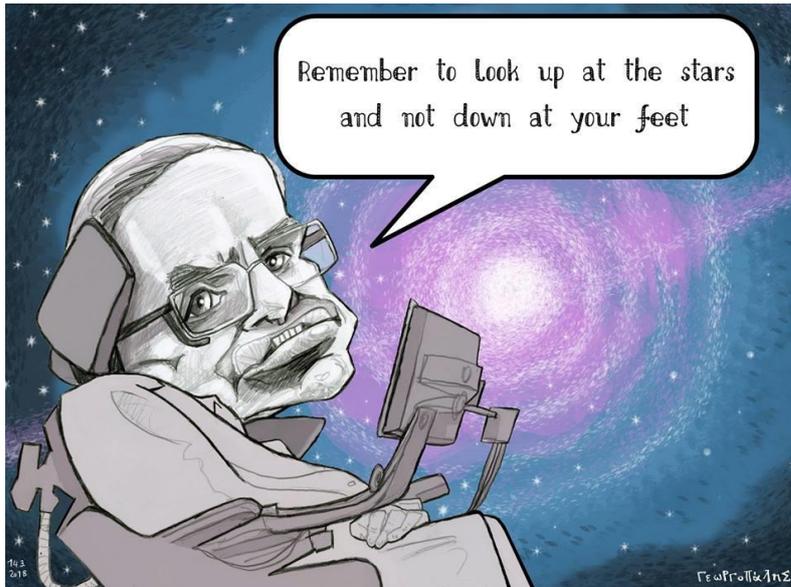

Ο επιφανής ηγέτης, που δεν ήταν ηγέτης, ο κορυφαίος πολιτικός, που δεν ήταν πολιτικός, πήρε ωστόσο το μεγάλο βραβείο της ιστορίας: Η σκέψη του και η ειρηνική του δράση θα διαχύνονταν στην ανθρωπότητα, με τα ειρηνικά πολιτικά κινήματα που ακολούθησαν, να βρίσκουν τον απόλυτο εκφραστή τους. Γεννημένος σε προνομιά κάστα, ο Γκάντι θα λάβει τη βασική εκπαίδευση (θα αξιολογηθεί μάλιστα ως μέτριος μαθητής). Αργότερα θα φοιτήσει στο Πανεπιστήμιο της Βομβάης και σε ηλικία 18 ετών και έχοντας ήδη παντρευτεί θα μεταναστεύσει στο Ηνωμένο Βασίλειο για να φοιτήσει στο “University College of London” όπου θα γνωρίσει πολλά «συγγενικά πνεύματα». Εμποτισμένος με τις αρχές του ινδουισμού που περιλαμβάνουν χορτοφαγία και αποχή από το σεξ και το αλκοόλ, ο Γκάντι θα επιδιώξει φιλοσοφικές και θεολογικές σπουδές, παρά το γεγονός ότι δεν είχε δείξει μέχρι τότε καμία κλίση στη θρησκευολογία.

Μετά την επιστροφή του στην Ινδία, το 1891, ο Γκάντι θα δυσκολευτεί να βρει δουλειά και έτσι θα αποδεχθεί ένα ετήσιο συμβόλαιο για λογαριασμό μιας ινδικής φίρμας που δραστηριοποιούνταν στη Ν. Αφρική. Παρά το γεγονός ότι δεν είχε ακόμα κατοχυρώσει το πτυχίο στα Νομικά, αναγνώρισε αμέσως το σύστημα του «απαρτχάιντ», που μάλιστα τη χώρα στη στροφή του 20^{ου} αιώνα. Έπρεπε λοιπόν να δράσει: Για τα επόμενα 21 χρόνια επιδόθηκε σε αγώνα κατά της αδικίας και των φυλετικών διακρίσεων. Ο ρατσισμός ήταν ο μεγάλος εχθρός της ζωής του, απ’ όπου κι αν προερχόταν. Ο Γκάντι επιστρέφει το 1916 στην Ινδία αναγνωρίζοντας ότι η πολιτική αλλαγή θα μπορούσε να έρθει μόνο από απτές διεκδικήσεις. Το 1921 ηγούνταν ήδη του Εθνικού Ινδικού Κογκρέσου, αναδιοργανώνοντας τη δράση του κόμματος γύρω από την αρχή της πλήρους ανεξαρτησίας της Ινδίας από τους Βρετανούς. Καταδικάζεται για ανταρσία και περνά δύο χρόνια στη φυλακή. Βγαίνοντας θα εντατικοποιήσει τον αγώνα του για την ανεξαρτησία της χώρας. Αναγνωρίζοντας την πολιτική επιρροή του ινδού ηγέτη, οι Βρετανοί θα αναγκαστούν να διαπραγματευτούν πολυάριθμες φορές μαζί του. Μεγάλος του στόχος: η Πλήρης Πολιτική ανεξαρτησία από το Ηνωμένο Βασίλειο. Έχοντας όλο το λαό στο πλάι του και παρά τις αλλεπάλληλες απόπειρες δολοφονίας του, θα συνεχίσει μέχρι το 1947, με την Ινδία τελικά να κηρύσσει την πολυπόθητη «Μέρα της Ανεξαρτησίας». Η χώρα διασπάται σε 2 κράτη. Ο Γκάντι συνεχίζει, ακόμα και με απεργίες πείνας, τον αγώνα για το όνειρο μιας Ινδίας όπου ινδουιστές και μουσουλμάνοι θα συνυπήρχαν ειρηνικά. Δυστυχώς στις 30 Ιανουαρίου του 1948, ο Γκάντι θα πέσει νεκρός ύστερα από τρεις πυροβολισμούς εξ επαφής από φανατικούς ινδουιστές. Μια από τις αγαπημένες φράσεις του Μαχάτμα ήταν: Πρώτα σε αγνοούν, μετά σε κοροϊδεύουν, μετά σε πολεμούν, στο τέλος... τους νικάς. Η λέξη «ηγέτης» προέρχεται από το αρχαίο ρήμα ηγέομαι-ηγούμαι, που σημαίνει είμαι επικεφαλής-αρχηγός. Χαρακτηριστικό της ανθρώπινης φύσης είναι το ανήκειν σε ομάδες και η συγκρότηση κοινωνιών. Ηγεσία είναι η ικανότητα να μετατρέπεις την ανάγκη μιας ομάδας σε στόχο. Έναν στόχο ζωής, που με ταπεινοφροσύνη και μεγαλείο ψυχής υπηρέτησε μέχρι τέλους, ο χαρισματικός ηγέτης «Μαχάτμα».

Ένας φωτεινός επιστήμονας

Μία επίσης ξεχωριστή χαρισματική προσωπικότητα που σημάδεψε τον σύγχρονο κόσμο και την πορεία της θεωρητικής κοσμολογίας είναι ο Στήβεν Γουίλιαμ Χόκινγκ.

Ο Χόκινγκ πρέσβευε πως όλα τα φιλοσοφικά προβλήματα μπορούν να απαντηθούν από την επιστήμη, ιδίως μέσω των νέων επιστημονικών θεωριών, που «μας οδηγούν» σε μια νέα και πολύ διαφορετική εικόνα του σύμπαντος και της θέσης μας σε αυτό (Warman). Ένας από τους πιο διάσημους θεωρητικούς φυσικούς της εποχής μας, έχει γίνει γνωστός στο ευρύ κοινό και για το τί μπορούσε να κάνει αλλά και για το τί δεν μπορούσε να κάνει, ότι δηλαδή είναι εύκολο για όλους μας. Αυτό που δεν μπορούμε ούτε καν να το διανοηθούμε οι περισσότεροι και ότι με δυσκολία μπορούσε να παρακολουθήσει η επιστημονική ελίτ της εποχής μας, ο χαρισματικός Hawking το μπορούσε και φυσικά (χωρίς μολύβι και χαρτί).

Ο Hawking γεννήθηκε στις 8 Ιανουαρίου 1942 στην Αγγλία. Τα πρώτα του σχολικά χρόνια στέφθηκαν από αποτυχίες, καθώς οι δάσκαλοί του τον θεωρούσαν ανίκανο να μάθει οτιδήποτε. Ένα χαρισματικό παιδί, σε ένα «ακατάλληλο» εκπαιδευτικό σύστημα. Μεγαλώνει όμως σε μια ευφυή οικογένεια αν και κάπως εκκεντρική. «Συχνά τα γεύματα του πραγματοποιούνται με κάθε μέλος να διαβάζει σιωπηλά ένα βιβλίο».

Ο Hawking ξεκινά τις πανεπιστημιακές του σπουδές στην Φυσική, στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης το 1959. Σε ηλικία 17 ετών βρίσκει την ακαδημαϊκή μελέτη «γελοία εύκολη».

Συνεχίζει τις μεταπτυχιακές σπουδές του στην Κοσμολογία στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ. Αφού έλαβε το πτυχίο του με διάκριση «Honours Degree» αρχίζει την μεταπτυχιακή του εργασία στο Τρίνιτι Χολ του Κέμπριτζ. Συναντά δυσκολίες, αφού αυτήν την περίοδο αρχίζουν και τα προβλήματα με την υγεία του. Σε ηλικία 21 ετών θα διαγνωστεί με την ασθένεια των κινητικών νευρώνων. Εκείνη την εποχή οι γιατροί του έδιναν ένα προσδόκιμο ζωής δύο μόλις ετών (ευτυχώς για την επιστήμη, έκαναν λάθος).

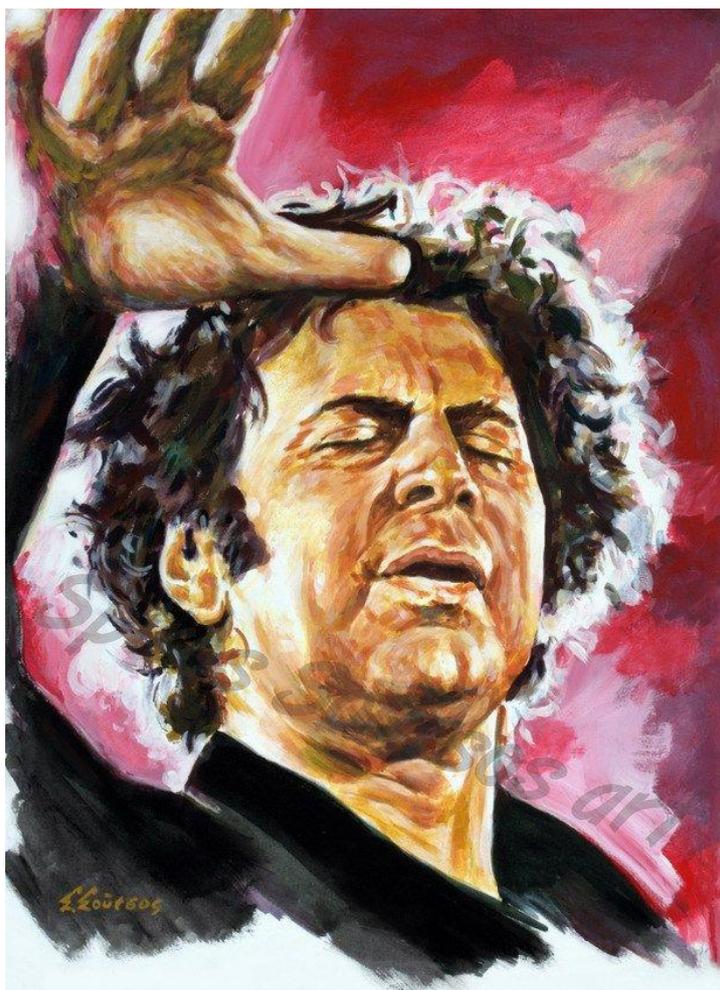
Από την κατάθλιψη βγάζει το Hawking ο έρωτάς του για την πρώτη του γυναίκα και έτσι... συνεχίζει το έργο του. Δέσμιος της αναπηρικής του πολυθρόνας, από τα 25 του κινεί μετά βίας τα δάκτυλα των χεριών του. Τα τελευταία είκοσι χρόνια ο Hawking είχε αποδείξει την ύπαρξη «ανωμαλιών» στο χωροχρόνο, της γενικής θεωρίας της σχετικότητας, όπως π.χ. η αρχική Μεγάλη Έκρηξη, από την οποία προήλθε το Σύμπαν. Είχε επίσης ανακαλύψει τους νόμους της Μηχανικής και της Θερμοδυναμικής για τις μαύρες τρύπες. (Συμπέρασμα: η θερμοκρασία μιας μαύρης τρύπας είναι αντιστρόφως ανάλογη της μάζας της, και η ειδική θερμότητα της είναι αρνητική). Παράλληλα καταφέρνει να μελετήσει τη συμπεριφορά κβαντικών πεδίων κοντά σε μαύρες τρύπες. (Συμπέρασμα: σε αντίθεση προς την κλασική θεωρία, που προβλέπει ότι οι μαύρες

τρύπες είναι απόλυτα μαύρες, αφού μόνον απορροφούν, η κβαντική θεωρία προβλέπει ότι οι μαύρες τρύπες ακτινοβολούν ακριβώς όπως και ένα μελάν σώμα). Μέσα στη δεκαετία του 1980 πρότεινε μια κβαντική θεωρία για τη δημιουργία του Σύμπαντος, τη θεωρία της κυματοσυνάρτησης του σύμπαντος (βασική της αρχή: οι οριακές συνθήκες του Σύμπαντος είναι ότι δεν έχει όρια). Η γενική θεωρία της σχετικότητας του Αϊνστάιν φαίνεται ότι μας παρέχει τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε και να κρατήσουμε ανοιχτές κάποιες κοσμικές σήραγγες, δηλαδή μικρούς σωλήνες που συνδέουν διαφορετικές περιοχές του χωροχρόνου, πίστευε ο Hawking. Αν είναι δυνατόν να γίνει κάτι τέτοιο, ίσως μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε τις κοσμικές σήραγγες για να ταξιδέψουμε ταχύτατα μέσα στο Γαλαξία ή προς τα πίσω στο χρόνο. Τέλος ο Hawking μπορούσε να κάνει και κάτι άλλο, κάτι που αρκετοί το επιχειρούν αλλά λίγοι το πετυχαίνουν: είχε το χάρισμα, το ταλέντο να απευθύνεται και στο ευρύ κοινό, και μπορούσε να περιγράψει, χωρίς τη βοήθεια των μαθηματικών στις σύγχρονες ανακαλύψεις στη θεωρία της σχετικότητας και τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την απόκτηση μιας ενοποιημένης κβαντικής θεωρίας, των δυνάμεων της φύσης που να περιλαμβάνει και την βαρύτητα. Ο Hawking τιμήθηκε: με το μετάλλιο Α. Αϊνστάιν, βραβείο Φυσικής Βολφ, μετάλλιο Κόπλυ (2006), προεδρικό μετάλλιο της Ελευθερίας (2009), βραβείο Θεμελιώδους Φυσικής (2013), Τάγμα των Συντρόφων της Τιμής (1989), μετάλλιο Έντινκτον (1975), βραβείο Ντόνι Χάινεμαν για την Μαθηματική Φυσική (1976), χρυσό μετάλλιο της Βασιλικής Αστρονομικής Εταιρείας (1985), Ταξίαρχης του Τάγματος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας (1982), βραβείο Νείλορ (1999), μετάλλιο Όσκαρ κλάιντ (2003), μετάλλιο Χιούζ (1976), βραβεία της βασιλικής εταιρείας για επιστημονικά βιβλία (2002), μετάλλιο Άμπερτ (1999), βραβείο Λίλιενφελντ (1999), βραβείο Μίκελσον-Μόρεϊ (2008), βραβείο Φονσέκα (2008), μετάλλιο Πίου ΙΑ (1975), βραβείο και μετάλλιο Μάξουελ (1975), μετάλλιο Ντιράκ (ιντιτούτο φυσικής) 1967, βραβείο Ανταμς (1966), βραβείο Αντριού Γκέμαντ (1998), Διεκαντοντετές μετάλλιο Τζέιμς Σμίθσον (1999), βραβείο Ρόμπερτ Χαινλάιντ (2012), βραβείο πριγκίπισσα της Αστουρίας για την ομόνοια (1989), μετάλλιο Φράνκλιν (1981), χρυσό μετάλλιο της Spanish National Research council (1989) και πολλά ακόμη βραβεία.

Μια απόλυτα χαρισματική προσωπικότητα, ένας απόλυτα χαρισματικός επιστήμονας, που δυστυχώς πέθανε πρόσφατα, στις 14 Μαρτίου 2018 στο Κέμπριτζ στα 76 του χρόνια. Φωτεινό παράδειγμα για όλο τον κόσμο, που μας διδάσκει πως η αναπηρία δεν αποτελεί τροχοπέδη ζωής. Ένας άνθρωπος μπορεί να μεγαλοουργήσει είτε καθήμενος σε αναπαυτική πολυθρόνα, είτε καθήμενος σε αναπηρικό αμαξίδιο.

Ένας ακούραστος συνθέτης

Από τον κατάλογο των χαρισματικών προσωπικοτήτων της σύγχρονης εποχής μας δεν θα μπορούσε να λείπει ένας σπουδαίος καλλιτέχνης, ο Έλληνας μουσικός, ο Μίκης Θεοδωράκης. Βαθιά πολιτικοποιημένος, παρά τα 93 του χρόνια συνεχίζει να μαγεύει, να προβληματίζει, αλλά και να συγκινεί. Ένας γνήσιος χαρισματικός άνθρωπος. Γεννημένος στις 29 Ιουλίου 1925 είναι από τους σημαντικότερους σύγχρονους Έλληνες μουσικοσυνθέτες. Παράλληλα υπήρξε πολιτικός, υπουργός, τέσσερις φορές βουλευτής του Ελληνικού Κοινοβουλίου και ακτιβιστής, τιμημένος με το βραβείο Ειρήνης Λένιν (1983). Όπως γνωρίζουμε έχει ασχοληθεί με όλα τα είδη της μουσικής, ενώ έχει συνθέσει τον ίσως πιο αναγνωρίσιμο ελληνικό ρυθμό διεθνώς, το συρτάκι, με το Ζορμπάς (1964). Επίσης έχει ασχοληθεί με την κλασική μουσική, γράφοντας συμφωνίες, ορατόρια, μπαλέτα, όπερες και μουσική δωματίου. Συνθέσεις του έχουν ερμηνευτεί από καλλιτέχνες παγκοσμίου φήμης, ενώ έχει γράψει μουσική για πολλές ταινίες. Βραβευμένος με το βραβείο Φεστιβάλ Μόσχας (1957).

Με το βραβείο Complex Music ως ο καλύτερος Ευρωπαίος συνθέτης της χρονιάς, το Α΄ βραβείο του Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού, το βραβείο Bafea και το βραβείο Olympiart (2004), επίσης ήταν υποψήφιος για Grammy το 1966. Ενώ είναι επίσης επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Σάλτσμπουργκ. Ωστόσο το πιο σημαντικό έργο του θεωρείται η μελοποιημένη ποίηση, χρησιμοποιώντας στίχους ποιήματα βραβευμένων ποιητών Ελληνικής και ξένης καταγωγής. Μερικοί από αυτούς είναι ο Γιώργος Σεφέρης (Νόμπελ 1963), Πάμπλο Νερούδα (Νόμπελ 1971), Οδυσσέας Ελύτης (Νόμπελ 1979). Χάρη στη μελοποιημένη ποίηση του Μ. Θεοδωράκη, η Ελλάδα αποτελεί ίσως τη μοναδική χώρα στον κόσμο, στην οποία μεγάλο ποσοστό ανθρώπων συνήθιζε να ακούει μελοποιημένη βραβευμένη ποίηση, κατά τη διάρκεια των καθημερινών δραστηριοτήτων τους.

Γεννημένος στη Χίο, από νωρίς έζησε σε πολλά μέρη της Ελλάδας, λόγω των συχνών μεταθέσεων του πατέρα του ως δημοσίου υπαλλήλου. Στην Τρίπολη, στα 17 του χρόνια, δίνει την πρώτη του συναυλία, παρουσιάζοντας το έργο του «Κασσιανή» και παίρνει μέρος στην αντίσταση κατά των κατακτητών. Οργανώνεται στο ΕΛΑΣ και αγωνίζεται κατά τα Δεκεμβριανά. Συγχρόνως σπουδάζει στο Ωδείο Αθηνών.

Ο εμφύλιος βρίσκει τον προοδευτικό Θεοδωράκη στο πλευρό του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, όπου και καταδιώκεται από τις αστυνομικές αρχές. Συλλαμβάνεται και εξορίζεται στην Ικαρία και τη Μακρόνησο. Αποφοιτά από το Ωδείο το 1950. Το 1954 πηγαίνει με υποτροφία στο Παρίσι. Το 1954-1960 είναι εποχή με έντονη δραστηριότητα. Συνθέτει μουσική για μπαλέτο της Ludmila Tcherina, το Κόβεν Γκάρντεν, το Μπαλέτο της Στουτγάρδης για τον κινηματογράφο. Το 1960 επιστρέφει στην Ελλάδα και ηχογραφεί τον «Επιτάφιο» του Ρίτσου, που ανοίγει έναν καινούργιο δρόμο για το ελληνικό

τραγουδι. Παντρεύει τη λαϊκή μουσική με τη σύγχρονη ελληνική ποίηση. Γράφει επίσης μουσική για τα Επιφάνεια σε ποίηση του Γιώργου Σεφέρη.

Την 21^η Απριλίου 1967 περνά στην παρανομία και απευθύνει έκκληση για αντίσταση κατά της δικτατορίας. Ιδρύει και γίνεται πρόεδρος του ΠΑΜ. Φυλακίζεται, αντιστέκεται με όποιο τρόπο μπορεί, κάνει απεργία πείνας. Όλο αυτό το διάστημα συνθέτει συνεχώς. Τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει τον χαρισματικό καλλιτέχνη. Απελευθερώνεται ύστερα από υπερβολικές πιέσεις «φωτισμένων» ανθρώπων του εξωτερικού. Δίνει συναυλίες σε όλη την υφήλιο, κάνοντας συνεχώς δηλώσεις κατά της δικτατορίας. Το 1974 επιστρέφει με την πτώση της δικτατορίας στην Ελλάδα. Συνθέτει πάντα μουσική. Το 1976 ιδρύει το κίνημα «Πολιτισμός της Ειρήνης». Το 1986 δημιουργεί καλλιτεχνικές Επιτροπές Ελληνοτουρκικής φιλίας των δύο λαών. Το 1988 διοργανώνει επίσης, στη Δυτική τότε Γερμανία, δύο συνέδρια για την Ειρήνη των λαών. Το 1990 δίνει τριάντα έξι συναυλίες σε όλη την Ευρώπη υπό την αιγίδα της Διεθνούς Αμνηστίας. Σε μια περιοδεία του στον Καναδά, τιμάται για την προσφορά του στον πολιτισμό και τον άνθρωπο (Η αγάπη για τον ίδιο τον άνθρωπο και για ένα ευοίωνο μέλλον είναι κοινή σε όλες τις χαρισματικές προσωπικότητες).

Τον Μάιο του 2018 η Γερμανία και η Αυστρία τίμησαν τον Μίκη Θεοδωράκη με ποικίλες εκδηλώσεις που αγκαλιάζουν τη μορφή του, φωτίζοντας όχι μόνο τη μουσική ιδιοφυΐα, αλλά και τη χαρισματική προσωπικότητά του ευρύτερα, καθώς και τον κοινωνικό, πολιτικό και καλλιτεχνικό του ρόλο. Ευτυχώς ο χαρισματικός αυτός καλλιτέχνης, μετά από έναν περίπου αιώνα, συνεχίζει να συνθέτει και να δημιουργεί.

Αποτελέσματα-συζητήσεις

Τρεις χαρισματικές προσωπικότητες της σύγχρονης εποχής μας, τόσο διαφορετικές μα τελικά τόσο ίδιες, τρεις άνθρωποι που έζησαν σε διαφορετικά δομημένες χώρες, κοινωνίες, με διαφορετικά θρησκευτικά και πολιτικά πιστεύω: Ένας μεγάλος ηγέτης, ένας ξεχωριστός επιστήμονας και ένας σπουδαίος καλλιτέχνης: κοινή τους αφετηρία; η χαρισματικότητα. «Τυχεροί», που χωρίς να το επιλέξουν βρέθηκαν σε οικογένειες και κοινωνικά σύνολα που ενίσχυσαν την εσωτερική τους «ορμή» και κατάφεραν να λάμψουν. Τυχερός και ολόκληρος ο κόσμος που γεύεται το έργο τους.

Μαχητικοί, με μεγάλη αγάπη για το πεδίο τους αλλά και για τον ίδιο τον άνθρωπο. Αποτελεί άλλωστε κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των χαρισματικών ανθρώπων η αγάπη για τον «πλησίον». Οραματιστές, που οι αντιξοότητες που συναντούσαν τους έτρεφαν και τους έκαναν, θαρρείς, πιο δυνατούς. Χαρισματικές προσωπικότητες που αφήφισαν όλα τα εμπόδια: μια ολόκληρη ισχυρή Αυτοκρατορία, μια ανελέητη αναπηρία και τον δολοφονικό φασισμό. Τα εκπαιδευτικά συστήματα της εποχής τους όχι μόνο δεν τους εντόπισαν και δεν τους βοήθησαν να αναδειχθούν, αλλά και στις περισσότερες των περιπτώσεων, τους δημιούργησαν πολλά εμπόδια. Υπάρχει μια τάση, δυστυχώς, στην κοινωνία μας κατά την οποία το κοινωνικό σύνολο αντιμάχεται τη διανοητική υπεροχή και τη διάκριση. Τα χαρισματικά άτομα δεν πρέπει να είναι θύματα αντιδιανοουμενισμού και αναχρονιστικών ιδεών και καθηλώσεων.

Για τον χαρισματικό άνθρωπο, το «όραμα» οφείλει να έχει μια δυναμική, όχι μόνο από άποψη της πραγμάτωσής του, αλλά και από την άποψη της εξέλιξής του, παράλληλα με την προσωπικότητα, στην πορεία της μέσα στην ιστορία (Μαρία Γ. Λιοζίδου).

Συμπεράσματα

Σε αρκετές αναπτυγμένες χώρες υπάρχουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για χαρισματικά άτομα, όμως στις περισσότερες χώρες, τα εκπαιδευτικά συστήματα «αδιαφορούν» για τους χαρισματικούς μαθητές. Οι χαρισματικοί άνθρωποι είναι άνθρωποι με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτοί οι άνθρωποι χρήζουν διαφορετικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και υπηρεσιών, έτσι ώστε να συνειδητοποιήσουν τη συμβολή τους στον εαυτό τους αλλά και στην κοινωνία μας (Παπαδάτος-Φουστάνα 2009). Στα χαρισματικά άτομα υπάρχει πάντα αλληλεπίδραση ανάμεσα στις εγγενείς ικανότητές τους, αλλά και στο περιβάλλον που ζουν και ανδρώνονται (Παπαδάτος-Φουστάνα 2009). Παρά την επικρατούσα άποψη πως η χαρισματικότητα οδηγεί στην δημιουργία μιας ελίτ « εκλεκτών», στην πραγματικότητα, τα παιδιά αυτά αντιλαμβάνονται καλύτερα τους δημοκρατικούς θεσμούς και κανόνες και τους υπηρετούν πιο πιστά. Επίσης διαπιστώνουμε πως οι αυξημένες ηγετικές τους ικανότητες λειτουργούν ενωτικά και όχι διαλυτικά για την ομάδα, γιατί το χαρισματικό άτομο σκέφτεται για το γενικό καλό και για την πρόοδο.(Φουστάνα & Παπαδάτος, 2007). Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως τα περισσότερα από τα χαρισματικά άτομα είναι γεμάτα κατανόηση και ταπεινοφροσύνη στις σχέσεις τους με τους άλλους ανθρώπους.(Coldberg, 1965, Φουστάνα, 2012)

Είναι λοιπόν καθήκον μας να εντοπίσουμε μέσω εξειδικευμένων επαγγελματικά ατόμων τους χαρισματικούς ανθρώπους, τις χαρισματικές προσωπικότητες, που χρειάζονται ειδική εκπαίδευση και ειδική υποστήριξη. Γιατί είναι αποδεδειγμένο ερευνητικά, πως ένας χαρισματικός άνθρωπος δεν καταφέρνει από μόνος του να φτάσει στο ανώτατο επίπεδο των δυνατοτήτων του, χωρίς ειδική υποστήριξη (Φουστάνα 2009)

Η χαρισματικότητα υπάρχει και είναι δημοκρατικό δικαίωμα και των χαρισματικών μαθητών στην πρόσβαση ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Είμαστε υπέρμαχοι της ισότητας, αλλά όπως υποστήριξε και ο Αριστοτέλης «Δεν υπάρχει τίποτα πιο άνισο, από την ίση μεταχείριση των άνισων».

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Renzulli&Reis (1997)
- Βικιπαιδεία(Στηβεν Χογκινκ-Μ.Θεοδωράκης)
- Feldhusen *three-stage enrichment model*(1986).
- Butterfield 1986,
- Sternberg & Davidson (1986),*Conceptions of giftedness,Cambridge*
- Sternberg ,R J(1985).*Beyond IQ :A triarchic theory of intelligence .New York:Cambridge University Press.*
- Lovecly 1986,Moon Kelly- Feldhusen (1977), Torrance 1965,
- Λεπτοκαρίδης Π. (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας). Στάσεις και απόψεις εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής σχετικά με την εκπαίδευση χαρισματικών και ταλαντούχων παιδιών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα(2011).
- *Το χρονικό του Χρόνου* – Stephen Hawking.
- *Αυτοβιογραφία* – Γκάντι ΜαχάτμαΓκάντι .
- Silverman (2002)*Counseling needs and programs for the gifted.in K.A,Heller,F.*
- Παπακαλού Καλλιόπη, Τόμπρου Δημήτρα Μαρία – *Ο ρόλος της ευφυΐας στην εξέλιξη της Ηγεσίας,*
- Παπαδάτος Γιάννης, Χάσκου Σοφία, Δημιουργικότητα και Χαρισματικά άτομα.
- *Η βιογραφία του Μίκη Θεοδωράκη* by Erasmia Mitakopoulou.
- Μαρία Γ. Λιόζιδου.(Ψυχίατρος)
- Φουστάνα-Παπαδάτος, *Εκπαίδευση και πολιτισμός* (2009).
- Φουστάνα Αγγελική, *Μύθοι και Πραγματικότητα για τη χαρισματικότητα,* (2012).
- Tourangean,Rips&rasinki (2002)
- *Columbus group 1991,*στο Silverman(1993)